

Etkinliklerle Hızlı Okuma ve Anlama

Prof. Dr. Firdevs Güneş

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

ETKİNLİKLERLE HIZLI OKUMA VE ANLAMA

ISBN 978-605-318-024-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2015, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Ocak 2015, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Ayşegül Eroğlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Yılmaz Yücel

Baskı: Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Ltd. Sti
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 770. Sokak No: 105/A
Yenimahalle/ANKARA
(0312-394 55 90)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 13987

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Bilgi çağını yaşayan dünyamızda birey ve toplumun geleceği, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi çağdaş bir eğitimi, yani düşünen, anlayan, araştıran, sorgulayan, sorun çözen bireyler yetiştirmeyi gerektirmektedir. Bu süreçte bilgiye ulaşma ve kullanma çok önemli olmaktadır. Bilgiye ulaşmanın çeşitli yolları vardır. Ancak en üstün bilgi alma okuma yoluyla olmaktadır. Okuma becerilerinin geliştirilmesi ve hızlı okumanın öğrenilmesi bireyin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Orta düzeyde bir okuyucu saatte 27.000 kelime okurken hızlı okuyucu saatte 71.000 kelime okuyabilmektedir. Gözün, yazılardan bilgileri hızlı alması, bunları zihinde hızlı işlenmesi, anlama ve öğrenme süreçlerini etkilemektedir. Hızlı okuma, hızlı düşünme, anlama ve sorgulama arasında doğrusal ilişkiler bulunmaktadır. Hızlı okuma bireyin dil ve zihinsel becerilerini etkili kullanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle hızlı okuma becerilerini geliştirmeye önem verilmiştir.

Bu anlayışla hazırlanan kitapta yapılandırıcı eğitim yaklaşımı, beceri geliştirme ve etkinliklerle öğrenme temel alınmıştır. Kitapta önce hızlı okuma öğretiminin bilimsel özellikleri, yaklaşım ve modelleri verilmiştir. Ardından kelime tanıma, zihinsel sözlük geliştirme, görme yelpazesini genişletme, anlama ve anlamı yapılandırma süreçleri, tam okuma ve seçmeli okuma üzerinde durulmuştur. Her bölümde hızlı okuma becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli etkinlik ve uygulamalar sunulmuştur. Okuyucunun kendini değerlendirmesi için okuma metinlerinin hız ve anlama ölçekleri verilmiş, bunların nasıl kullanılacağı açıklanmıştır. Son bölümde ise okuma becerilerini değerlendirmeye dikkat çekilmiş ve etkili okuma konusunda öneriler getirilmiştir. Kitaptaki hızlı okuma etkinlikleri yazarın hızlı okuma kurslarındaki uygulamalarla geliştirilmiştir. Kitabın hızlı okuma ve anlama becerilerini geliştirmek isteyen okuyuculara katkı getirmesini dilerim.

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Ankara-2015

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL GELİŞMELER

I. KAVRAMLAR.....	2
a. Okuma Nedir?	2
b. Hızlı Okuma Nedir?.....	4
c. Boyutları	5
d. Yöntem ve Teknikler	7
II. UYGULAMALAR.....	7
a. Tarihsel Süreç.....	8
b. Günümüz Uygulamaları.....	9
c. Öneriler.....	10

2. BÖLÜM

YAKLAŞIM VE MODELLER

I. YAKLAŞIMLAR.....	13
a. Davranışçı Yaklaşım.....	13
b. Bilişsel Yaklaşım	13
c. Yapılandırıcı Yaklaşım	14
II. MODELLER.....	14
a. Geleneksel Modeller	14
b. Yapılandırıcı Modeller	15
III. UYGUN OKUMA ORTAMI.....	19
a. Okuma Ortamını Düzenleme.....	19
b. Okumaya Hazırlık.....	21

3. BÖLÜM

OKUMA DÜZEYİNİ BELİRLEME

I. OKUMA HIZINI BELİRLEME	25
a. Hız Araştırmaları	25
b. Kelimelerle Ölçme.....	26
c. Harflerle Ölçme	28
II. ANLAMA DÜZEYİNİ BELİRLEME	28
a. Metin Seçme.....	28
b. Anlama Düzeyini Ölçme.....	29
c. Anlama Ölçeği	30
d. Anlama Düzeyleri	30
III. İLK DEĞERLENDİRME	31
a. Kronometreyi Kullanma.....	31
b. Okuma ve Anlama Ölçeklerini Kullanma	31
İLK DEĞERLENDİRME I -Çocuğu Okumaya Hazırlama	32
İLK DEĞERLENDİRME II -Sevgiyi Bulmak.....	38
c. Değerlendirme Tablosunu Kullanma	46
d. Sonuçları Yorumlama.....	47

4. BÖLÜM

OKUMA SÜREÇ VE TEKNİKLERİ

I. OKUMANIN ÖNEMİ VE GELİŞİMİ	49
a. Okumanın Önemi	49
b. Okumanın Gelişimi	51
c. Sesli Okuma	52
d. Sessiz Okuma	53
II. OKUMA SÜREÇ VE TEKNİKLERİ	53
a. Okuma Süreçleri.....	53
b. Okuma Teknikleri.....	54
c. Hızlı ve Yavaş Okuyucuların Teknikleri	56

5. BÖLÜM

GÖRME ÇABUKLUĞU

I. GÖZÜN İŞLEV VE HAREKETLERİ.....	59
a. Gözün İşlevleri.....	59
b. Göz Hareketleri	61
II. GÖZÜ ETKİLİ VE VERİMLİ KULLANMA.....	64
a. Göz Jimnastiği	64
b. Gözleri Koruma.....	65
c. Gözleri Dinlendirme.....	65
III. GÖRME ÇABUKLUĞUNU GELİŞTİRME.....	66
a. Dikkat Düzeyi	66
b. Eski Alışkanlıkları Önleme.....	72
c. Görme Çabukluğunu Geliştirme.....	80
d. Okunabilirlik ve Punto Büyüklüğü.....	89

6. BÖLÜM

KELİME TANIMA VE ZİHİNSEL SÖZLÜK

I. KELİME TANIMA VE ÖNEMİ	93
a. Kelime Tanıma Nedir?	93
b. Kelime Tanımanın Önemi	94
c. Kelime Tanıma Modelleri.....	95
II. ZİHİNSEL SÖZLÜK GELİŞTİRME	97
a. Zihinsel Sözlük Nedir?	97
b. Zihinsel Sözlük Nasıl Geliştirilir?	98
III. KELİME TANIMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRME.....	99
a. Kelime Tanıma İşlemi	99
b. Kelimeleri Biçiminden Tanıma	100
c. Kelime Karıştırmayı Önleme	103
d. Benzer Kelimeleri Bulma	109
e. Eş ve Zıt Anımlı Kelimeleri Bulma	110
f. Anahtar Kelimeleri Tanıma	111
g. Anlam Basamaklarını Belirleme	113
h. Kavram Haritası Oluşturma	114
İKİNCİ DEĞERLENDİRME I-Dost Kazanma Sanatı.....	114
İKİNCİ DEĞERLENDİRME II-Oğlumuz.....	121

7. BÖLÜM

GÖRME YELPAZESİNİ GENİŞLETME

I. GÖRME YELPAZESİ VE ÖNEMİ	131
a. Görme Yelpazesi Nedir?	131
b. Görme Yelpazesinin Önemi.....	133
c. Göz Duruş Noktaları	133
II. GÖRME YELPAZESİNİ GENİŞLETME	134
a. Genişletme Çalışmaları	134
b. Genişletme Teknikleri	136
III. YATAY GÖRME YELPAZESİNİ GENİŞLETME	138
a. Görme Genişliğini Belirleme.....	138
b. Genişletme Çalışmaları	140
d. Göz ve Zihnin Uyumlu Çalışması	146
IV. DİKEY GÖRME YELPAZESİNİ GENİŞLETME.....	147
a. Görme Genişliğini Belirleme.....	147
b. Genişletme Çalışmaları	149

8. BÖLÜM

HIZ KAZANMA VE GERİ DÖNÜŞLERİ ÖNLEME

I. HIZ KAZANMA	155
a. Görme Yelpazesini Verimli Kullanma	155
b. Göz Duruşlarını Düzenleme	156
c. Dar Kolonları Okuma.....	157
II. HIZ KAZANMA ÇALIŞMALARI.....	158
a. İki Noktadan Okuma	158
b. “Y” Tipi Metinleri Okuma	161
c. Üç Noktadan Okuma	167
d. ψ Tipi Metinleri Okuma.....	169
III. GERİ DÖNÜŞLERİ ÖNLEME	172
a. Geri Dönüşler Nedir?	172
b. Geri Dönüş Nedenleri	173
c. Geri Dönüşleri Önleme	174
ÜÇÜNCÜ DEĞERLENDİRME I-	
Beş Büyük Kentimizdeki Okumaz-Yazmazlar	178
ÜÇÜNCÜ DEĞERLENDİRME II-Bir Garip Salih Usta	184

9. BÖLÜM**ANLAMA BECERİLERİNİ GELİŞTİRME**

I. KAVRAMLAR.....	197
a. Anlama Nedir?.....	197
b. Anlama Öğretimi	199
c. Hızlı Okuma ve Hızlı Anlama	200
II. ANLAMA MODELLERİ.....	201
a. Etkileşimsel Model	201
b. Süreçsel Model	202
III. ANLAMA SÜREÇ VE TEKNİKLERİ.....	205
a. Anlama Süreçleri.....	205
b. Anlama Teknikleri	206
IV. ANLAMA DÜZEYLERİ.....	208
a. Temel Anlama	208
b. Yorumlayıcı Anlama	208
c. Sorgulayıcı Anlama.....	208
d. Yaratıcı Anlama.....	208
V. ÇEŞİTLİ ANLAMA TEKNİKLERİ	209
a. Tahmin Etme	209
1. Tahmin Etme Nedir?	209
2. Tahmin Nasıl Yapılır?	210
b. Sorgulama	218
1. Sorgulama Nedir?	218
2. Sorgulama Nasıl Yapılır?	219
c. Özetleme.....	221
d. Açıklama	223

10. BÖLÜM

ZİHİNDE YAPILANDIRMA

I. TANIMI VE ÖNEMİ.....	225
a. Zihinde Yapılandırma Nedir?	225
b. Nasıl Gerçekleştirilir?	226
II. ÇEŞİTLİ TEKNİKLER.....	227
a. Ön Bilgileri Harekete Geçirme	227
b. Amaç Belirleme	228
c. Tahmin Etme	228
d. Göz Gezdirme	229
e. Çok Yönlü Düşünme ve Sarmal Mantık.....	229
f. Sorgulama	230
DÖRDÜNCÜ DEĞERLENDİRME I- Düşünmeyi Öğrenmek Daha Zeki Olmaktır	231
DÖRDÜNCÜ DEĞERLENDİRME II- İstanbul Liseli Küçük Hasan	238

11. BÖLÜM

TAM OKUMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

I. TAM OKUMA VE ÖNEMİ	247
a. Tam Okuma Nedir?.....	247
b. Tam Okumanın Önemi	248
c. Tam Okuma Yöntemi.....	249
II. TAM OKUMADA GÖZ VE ZİHİN	249
a. Gözler Satırları İzler.....	249
b. Düşünceleri Yazar Harekete Geçirir	250
c. Okuyucunun Zihnini Yazar Yönetir	250
III. TAM OKUMA YÖNTEMİNİN AŞAMALARI	251
a. Okuma Öncesi Aşama	251
b. Okuma Aşaması	252
c. Okuma Sonrası Aşama	254
IV. TAM OKUMA TEKNİKLERİ	254
a. Ön Bilgileri Harekete Geçirme	254
b. Amaç Belirleme	255
c. Metni Gözden Geçirme	256

d. Derinlemesine Okuma	257
e. Çıkarım Yapma	258
f. Ana Fikir Bulma.....	260
g. Değerlendirme.....	262

12. BÖLÜM

SEÇMELİ OKUMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

I. SEÇMELİ OKUMA	263
a. Seçmeli Okuma Nedir?.....	263
b. Seçmeli Okumanın Yararları	264
II. SEÇMELİ OKUMADA GÖZ VE ZİHİN	265
a. Gözleri Zihin Yönetir.....	265
b. Düşünceleri Gözler Harekete Geçirir.....	266
c. Zihin Düşünceleri Yapılandırır	268
III. SEÇMELİ OKUMA YÖNTEMİ	269
a. Özellikleri.....	269
b. Uygulanması.....	269
IV. SEÇMELİ OKUMA TEKNİKLERİ.....	275
a. Göz Gezdirme.....	275
b. Anahtar Kelimelerin Yerini Bulma	277

13. BÖLÜM

KAYMAĞINI ALMA TEKNİĞİ

I. ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ	283
a. Kaymağını Alma Tekniği Nedir?.....	283
b. Önemi	284
c. Yararları	285
d. Tam Okumadan Farkı	285
II. UYGULANMASI	287
a. Metnin Ana Fikrini Bulma	288
b. Önemli Cümleleri Bulma.....	292
c. Ayrıntıları Hızla Geçme	294
III. ÖNERİLER	296
a. Dikkat Edilecek Noktalar	296
b. Etkili Gözden Geçirme	296

14. BÖLÜM

YERİNİ BULMA TEKNİĞİ

I. ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ	299
a. Yerini Bulma Tekniği Nedir?	299
b. Önemi	300
c. Kaymağını Alma Tekniğinden Farkı.....	301
II. UYGULANMASI	301
a. Uygulama Aşamaları.....	301
b. Farklı Metinlerde Uygulama.....	302
III. BİLGİLERİ ARAMA TEKNİKLERİ	306
a. İçindekilerde Arama	306
b. Dizinlerde Arama	306
c. Hatırlatıcı Notlardan Yararlanma.....	307
d. Eş anlamlı ve Benzer Kelimeler.....	307
e. Bazı Öğütler	311
SON DEĞERLENDİRME I-Okumaz-Yazmazlık ve Fakirlik.....	312
SON DEĞERLENDİRME II-Yeşil Gözlü Kardan Adam.....	318

15. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

I. SONUÇLAR	327
a. İlk Değerlendirme	327
b. Aralıklı Değerlendirmeler.....	328
c. Son Değerlendirme	328
II. ÖNERİLER.....	329
a. Yazarın Düşüncesini Tahmin Etme	329
b. Çeşitli Okuma Tekniklerini Kullanma	329
c. Zihinsel Sözlüğü Zenginleştirme	331
d. Dikkati Toplama	331
e. İyi Okumanın Kuralları	332
KAYNAKLAR.....	333
CEVAP ANAHTARI	337

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL GELİŞMELER

Çağımızdaki hızlı gelişmeler ve bilimsel ilerlemeler her alanda bilgi yığılmasına neden olmaktadır. Eskiden bilgi birikimi yüzlerce yılda iki katına çıkarken günümüzde her yıl ikiye katlanmaktadır. Bu süreçte üretilen bilgiler bilgisayar, internet, medya gibi araçlarla hızla yayılmakta, paylaşılmakta ve kullanılmaktadır. Özellikle bilgisayar aracılığıyla bilginin üretilmesi, yayılması ve paylaşılması çok hızlı olmaktadır. Bu durum çağdaş insanın hızlı gelişmelere uyum sağlaması, mesleğindeki yenilikleri izlemesi, topluma aktif olarak katılması için bilgilerini sürekli güncellemesini gerektirmektedir.

Bilgiye ulaşma ve güncellenmenin çeşitli yolları vardır. Ancak en üstün bilgi alma okuma yoluyla olmaktadır. Elektronik ilerlemeler, radyo, televizyon, CD çalar ve telefon gibi araçlar ne kadar gelişirse gelişsin, sözlü olarak bilgi aktarmada sınırlı kalmaktadır. Bir spiker, aktör veya öğretmen, dinleyicilere saatte en fazla 9000 kelime aktarabilmektedir. Oysa orta düzeyde bir okuyucu saatte 27000 kelime okuyabilmektedir. Eğer bu okuyucu “kaymağını alma tekniği” gibi bazı hızlı okuma tekniklerini uygularsa, okuma hızını üç katına çıkarabilmekte ve saatte 71000 kelime okuyabilmektedir. Bu durum sadece günümüz için değil gelecekte de okuma yoluyla bilgi almanın dinlemeye göre daha etkili ve verimli olduğunu göstermektedir. O halde hem günümüz hem de gelecekteki yeniliklere uyum sağlamak için bir an önce hızlı okumayı öğrenmek gerekmektedir.

Diğer taraftan hızlı okuma ile hızlı düşünme, anlama ve sorgulama arasında doğrusal ilişkiler vardır. Gözün yazılardan bilgileri hızlı alması, bunları zihinde hızlı işlenmesi, anlama ve öğrenme süreçlerini etkilemektedir. Hızlı okuma dil ve zihinsel becerilerin etkili kullanılmasını getirmektedir. Bu durum özellikle üst

düzye de dikkat yoğunlaştırma, kelime ve cümleleri tanıma, anlam bağları oluşturma, ön bilgilerle yeni bilgileri birleştirme ve zihinde yapılandırma süreçlerini hızlandırmaktadır. Böylece birey öğrenmesi gerekenlere kısa sürede ulaşmakta, aktif olarak öğrenmekte ve kendini sürekli geliştirerek günlük yaşamında başarılı olmaktadır. Bir başka ifadeyle hızlı okuma becerileri teknoloji çağının sorumluluklarını yerine getirebilecek ve yeni bilgiler üretebilecek bireyler yetiştirmeye katkı sağlamaktadır.

Hızlı okuma bireyin okuma becerilerine dayalı olarak geliştirilmektedir. Bireyin okuma ve anlama becerilerini geliştirmeden hızlı okuma becerilerini geliştirmek güç olmaktadır. Bu nedenle hızlı okuma çalışmalara geçmeden önce bireyin okuma becerileri gözden geçirilmekte, eksiklikler, hatalar ve sorunlar giderilmektedir. Yani okuma becerileri iyileştirildikten sonra hızlı okuma çalışmalarına geçilmektedir. Bu anlayışla aşağıda önce okuma konusunda kavramsal gelişmeler, süreçler ve beceriler hakkında bilgiler verilmekte, ardından hızlı okumaya geçilmektedir.

I. KAVRAMLAR

Okuma konusunda günümüze kadar çeşitli tanımlar ve açıklamalar yapılmıştır. Bunlar eğitim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine göre değişmektedir. Ayrıca okuma işlem ve süreçleri de yaklaşımlara göre farklı biçimlerde açıklanmaktadır. Bu durum hızlı okuma öğretim ve yöntemlerini etkilemektedir. Bu nedenle hızlı okumaya geçmeden önce okuma ile ilgili kavramsal gelişmelere göz atmakta yarar vardır.

a. Okuma Nedir?

Eskiden “okuma” yazıların şifresini çözme olarak anlaşılmış ve yüksek sesle okuma üzerinde durulmuştur. Daha sonraları okuma, kelimeleri bütün olarak görme ve beyne yerleştirme şeklinde açıklanmıştır. Böylece sessiz okuma çalışmalarına ağırlık verilmiş ve uzun yıllar sürdürülmüştür. Son yıllarda gündeme gelen yapılandırıcı yaklaşımda “okuma” daha farklı ele alınmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımda okuma, zihin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme alanı olarak ele alınmakta, zihinsel becerileri ve yapıyı geliştiren okuma kavramı üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle okuma işlem ve süreçleri ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Yapılandırıcı yaklaşıma göre *okuma*, bireyin ön bilgileriyle metindeki bilgileri bütünleştirerek yeni anlamlar oluşturduğu aktif bir süreçtir. Okuma sürecinde birey yazıların anlamını araştırır, bulur, yorumlar ve yeniden anlamlandırır. Okuma süreci, görme, algılama, seslendirme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz, ses

ve beynin çeşitli işlemlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu sürece çizgi, harf veya sembollerin algılanmasıyla başlamaktadır. Algılama işleminin ardından dikkat yoğunlaştırılarak kelimeler tanınmakta ve cümleler anlaşılmalıdır. Cümle ve paragraflardan ilgi duyulan, önemli görülen bilgiler seçilmektedir. Seçilen bilgiler sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz-sentez, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilmektedir. Bu şekilde işlenen bilgiler, okuyucunun ön bilgileriyle birleştirilmekte ve yeniden anlamlandırılmaktadır. Anlamlandırılmada okuyucunun ilgisi, güdülenmesi, okuma amacı, becerileri, genel kültürü vb. de etkili olmaktadır. Bu yaklaşımda okumaya ilişkin bazı açıklamalar şöyle yapılmaktadır:

Okumak yazıların anlamını araştırmaktır. Okumak sadece yazıları keşfetmek değildir. Okuma, aynı zamanda yazının anlamı araştırma ve yeni anlamlar oluşturmadır. Bir metindeki kelimelerin anlamını peş peşe sıralayarak ve onları toplayarak metnin anlamına ulaşmak mümkün değildir. Okuyucu yazıyı okumaya başlar başlamaz anlamak için ön bilgilerini kullanmakta ve çeşitli tahminler yürütmektedir. Tahminlerini doğrulayarak okumaktadır. Bu nedenle okuma süreci çeşitli zihinsel işlem ve becerilere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Bunlar keşfetme, araştırma, ilişkilendirme, birleştirme, değerlendirme vb. olmaktadır.

Okumak yazının anlamına gönüllü katkı yapmaktır. Yapılandırıcı yaklaşıma göre okuma sadece yazıları keşfetme ve anlama değildir. Okumak, aynı zamanda yazının anlamına gönüllü katkı yapmaktır. Yani bireyin ön bilgileriyle yazının anlamını bulması, bunları birleştirerek yeni anlamlar oluşturmasıdır. Böylece okuyucu metni anlamının ötesinde metindeki bilginin değerini ve önemini ölçmekte, yorumlamakta, yeni anlamlar oluşturarak metindeki bilgiyi genişletmekte, hatta yeni bilgiler üretmektedir. Okuyucu aynı zamanda bilgilerden ileride yararlanmak için bunları sistemli hale getirmekte ve zihninde düzenlemektedir. Böylece okumayla birlikte bilgiyi işleme ve genişletme becerilerini de geliştirmektedir.

Okumak kendini ve dünyayı sorgulamak demektir. Okumak, sorular sorularak ve bunları araştırarak okumak demektir. Okumak yazıyı izlemek, ön bilgilere dayanarak yazıyı anlamak, ön bilgileriyle yazının bilgilerini bütünleştirerek bir cevap oluşturmak demektir. Bu süreçte okuyucu hem kendi bilgilerini hem de yazıdaki bilgileri sorgulamaktadır. Kendi zihin yapısıyla yazıdaki düşünceleri karşılaştırmaktadır. Böylece hem kendini hem de dünyayı sorgulamaktadır. Böylece okuma işleminin amacı yazıyı sorgulamak olarak belirlenmektedir. Bundan ödün verilmemektedir. Okunan metin bir şiir, bir roman, gazete vb. olduğunda yazıyı sorgulama, keşfetme ve cevap arama işlemleri daha farklı yürütülmektedir. Böylece okuyucu hem kendi zihin yapısında değişiklikler yapmakta hem de dünya hakkında yeni bilgilere ulaşmaktadır.

Okumak aynı zamanda okuma sürecini kontrol etmek demektir. Okuma aynı zamanda okuma sürecinin bütün işleyişini gözlemek demektir. Yazıya eşlik etmek ve anlam zincirini izlemek demektir. Okumayı kontrol etmek, okumaya başlamadan önce sorular sormak ve bu sorular hakkında bilgi toplamak demektir. Okuma sonrası ulaşılan cevaplara göre kişinin kendisi ve yazı hakkında yorum yapması, cevapları keşfetme yöntemlerini tartışması, uygulama biçimini değerlendirmesi demektir. Böylece okuma okuyucu tarafından iyi bir şekilde kontrol edilebilmekte ve dışarıdan bir bakışla gözlenebilmektedir. Bunun için okuma öncesi “okumayı kontrol etmeye hazırlanma işlemi” okuma sürecinin bir gereği olmaktadır. Bu işlemler okuyuculara öğretilmeli ve kendi okumasını kontrol etme alışkanlığı verilmelidir. Böylece okuyucu kendi okumasından ve öğrenmesinden kendisi sorumlu tutulmalıdır (Güneş, 2009, Brossard, 2002, Jay, 1996).

b. Hızlı Okuma Nedir?

Okuma konusundaki gelişmeler hızlı okumayı da etkilemektedir. Yapılandırıcı yaklaşıma göre hızlı okuma, yazı denilen çizgilerin anlamını araştırma, keşfetme, yorumlama, yeniden anlamlandırma ve zihinde yapılandırmadır. Hızlı okuma yüzeysel bir okuma değildir. Sadece çapraz ya da düz okuma da değildir. Tam tersine hızlı okuma anlayarak ve zihinde yapılandırarak yürütülen okumadır. Hızlı okuma sürecinde okuma, anlama ve zihinde yapılandırma işlemleri daha hızlı yürütülmektedir.

Hızlı okuma üç kelime ile özetlenmektedir. Bunlar görme çabukluğu (okuma hızı), anlama ve zihinde yapılandırmadır. Bunlar aynı zamanda hızlı okumanın alanları olmaktadır. Hızlı okuma öğretim sürecinde bu alanların her birinde çeşitli beceriler geliştirilmektedir. Hızlı okumanın etkililiğini belirlemek için bu alanlardaki beceriler değerlendirilmektedir. Bir başka ifadeyle hız, anlama ve zihinde yapılandırma hızlı okumayı değerlendirmek için kullanılan ölçütler olmaktadır.

Hızlı okumada **hız** birinci aşamadır. **Hız** bir metnin sonuna ulaşma süresini değil bir metinden bilgileri alma süresini anlatmaktadır. Bunun için hızlı okuma becerilerini geliştirmek ve bazı teknikleri uygulamak gerekmektedir. Okuma hızı dakikada okunan kelime veya harf sayısı ile ölçülmektedir. Sesli okuma ve sessiz okuma için ayrı ölçekler kullanılmaktadır. Kelime ölçeğine göre sesli okumada dakikada 240 kelime, sessiz okumada ise 600 kelime okunması öngörülmektedir. Harf ölçeğine göre sesli okuma hızı dakikada 1300 harf, sessiz okuma için 3000 harf olarak belirlenmektedir. Bunlar tam okuma yönteminde kullanılan hızlardır. Seçmeli okumada daha farklı hız ölçekleri kullanılmaktadır.

Hızlı okumada **anlama** ikinci aşamadır. **Anlama** okuma sırasında “toplanan bilgilerin işlenmesi” olarak ele alınmaktadır. Yani okuma yoluyla alınan bilgilerin sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz-sentezini yapma, gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilmesi ve birleştirilerek anlamlandırılması olarak ele alınmaktadır. Bu işleme anlama ya da anlam oluşturma denilmektedir. Hızlı okumada toplanan bilgileri işleme hızı ve düzeyi, yani anlama hızı ve düzeyi de önemlidir. Bu nedenle anlama hızı ve düzeyini geliştirmeye yönelik beceri, yöntem ve teknikler üzerinde durulmaktadır. Anlama hızı ve düzeyi metin hakkında sorulan çeşitli sorularla ölçülmekte ve yüzde ile ifade edilmektedir.

Hızlı okumada üçüncü aşama **zihinde yapılandırma**dır. Günümüz araştırmalarına göre ‘okuma işlemi göz değil beyin’ yapmaktadır. Göz, görüntüleri aktararak yazının anlamının sürekli ve seri biçimde oluşturulması için zihnimize yardım etmektedir. Bu nedenle hızlı okuma çalışmalarının ağırlığı gözün önüne değil arkasına yani zihne yönelik olmaktadır. Okuma yoluyla alınan bilgiler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek yeni anlamlar oluşturulmaktadır. Oluşturulan bu anlamlar okuyucunun ön bilgileriyle bütünleştirilerek zihnine yerleştirilmektedir. Bu işleme zihinde yapılandırma denilmektedir. Anlamın unutulmaması ve kalıcı olması için mutlaka zihinde yapılandırılması gerekmektedir. Bunun için çeşitli yöntem ve teknikler uygulanmaktadır.

Görüldüğü gibi hızlı okuma hız, anlama ve zihinde yapılandırma süreçlerinin iç içe yürütülmesiyle gerçekleştirilmektedir. Hızlı okumada üst düzeyde dikkat yoğunlaştırma, zamanı iyi kullanma, hızlı düşünme, sorgulama, öğrenme, sorun çözme, zihinde yapılandırma gibi becerilerin de geliştirilmesi sağlanmaktadır.

c. Boyutları

Yapılandırıcı yaklaşıma göre hızlı okuma sürecinde gerçekleştirilen fiziksel ve zihinsel işlemler üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmaktadır. Bunlar aynı zamanda hızlı okumanın alanlarını oluşturmaktadır. Her alanda geliştirilecek beceriler ve kullanılan teknikler birbirinden farklıdır. Bunlar aşağıda verilmektedir.

1. Görme: Görme hızlı okuma sürecinin ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bilindiği gibi yazıların ve resimlerin görülmesiyle okuma süreci başlamaktadır. Bu aşamada yazılar, görseller fiziksel olarak alınmakta ve beyne iletilmektedir. Gözde 130 milyon duyu alıcısı vardır. Bunlar aracılığıyla harfler, kelimelerin yazılışı, rakamlar, şekiller, resimler vb. bilgiler alınmakta ve beyne aktarılmaktadır. Beyin gözün topladığı görüntüleri ve bilgileri işleyerek anlamlar oluşturmaktadır. Bu sürecin hızlı yürütülmesi ve özellikle kelime tanıma işleminin hızlı olması çok önemlidir.

Uzman okuyucu bir kelimeyi laboratuvar ortamında 10 salise içinde tanımaktadır. Bu kelimenin seslendirilmesi yani sesli okunması 40 salisede olmaktadır. Bir başka ifadeyle uzman okuyucunun bir kelimeyi sessiz okuması 10 salise, sesli okuması ise 40 salise sürmektedir (Güneş, 2009). Bu görüşlerden hareketle hızlı okumada önce görme çabukluğu üzerinde durulmaktadır. Görme çabukluğunu geliştirmek için kelimeyi çabuk tanıma, okuma hatalarını önleme, gözün geriye dönüşlerini ve gereksiz hareketlerini önleme, göz duruşlarını düzenleme, görme yelpazesini geliştirme gibi çalışmalar yapılmaktadır.

2. Anlama: Hızlı okumanın ikinci boyutunu anlama oluşturmaktadır. Okuma sırasında önce kelimelerin anlamı belirlenmekte ve bunlar birleştirilerek cümlenin anlamına ulaşılmaktadır. Bu süreçte beyin anlamını keşfettiği kelimeleri toplamakta ve işlemektedir. Böylece cümleler anlaşılma, sıralanma, düzenlenme ve okunan metnin ana düşüncesi çıkarılmaktadır. Metni anlamak için sadece dil bilgisi değil, zihinsel beceriler (çıkarma yapma, hatırlama, bağ kurma, sınıflama, tahmin yapma, neden-sonuçları bulma vb.) ile kültürel bilgiler (metinde bahsedilen konuyu anlamak, alıntı yapılan kişi, alanı bilmek vb.) harekete geçirilmekte ve aktif olarak kullanılmaktadır (Mesnager, 1997). Anlama sırasında metinden ilgi duyulan ve gerekli görülen bilgiler seçilmektedir. Araştırmalar anlama sürecinde okuyucunun metindeki bilgileri aynen almadığını göstermektedir. Okuyucu metindeki bilgileri kendine göre seçmekte, bazılarını atlamakta ve bazı yerlere eklemeler yapmaktadır. Böylece okuyucunun anladığı anlam ile metnin anlamı farklı olmaktadır.

Anlama sürecinde dikkat önemli bir öge olmakta ve bütün süreci etkilemektedir. Dikkat bireyin okuma amacıyla doğrudan bağlantılıdır. Birey okuma amacına göre dikkatini yoğunlaştırmakta, dikkat süresini, zamanını, aşamalarını, içeriğini vb. belirlemektedir. Yine anlama sürecinde dört özel teknik hem anlama becerilerini hem de zihinsel becerileri geliştirmeye önemli katkılar sağlamaktadır. Bunlar **tahmin etme**, **sorgulama**, **özetleme** ve **anlamı açıklama** teknikleridir. Bu görüşlerden hareketle okuyucunun dikkatini yoğunlaştırma ve anlama becerilerini geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

3. Zihinde Yapılandırma: Hızlı okumanın üçüncü boyutunu zihinde yapılandırma oluşturmaktadır. Bu boyutta metinden seçilen bilgiler, düşünceler ve anlamlar, bireyin ön bilgileriyle bütünleştirilerek zihninde yapılandırılmaktadır (Gissasson, 1995, Saskatchewan, 2000, 2001, Lachapelle, 2001). Anlamı zihinde etkili biçimde yapılandırmak için çeşitli yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Bunların başında okuyucunun okuma amacını belirlemesi, ön bilgilerini harekete geçirmesi ve tahminler yapması gelmektedir. Metnin anlamını tahmin etme, sorgulama, ilişkilendirme gibi işlemler okuma hızını ilerletmektedir. Ayrıca okuyucunun okuma

ve anlama sürecini kontrol etmesi, gözleriyle yaptığı gezintilerden yeterince bilgi çekebilmesi ve anlam ilişkileri kurması gerekmektedir. Bu süreçte sıralama, sınıflama, sorgulama, analiz, sentez, değerlendirme vb. işlemler de önemli olmaktadır. Okuma sonunda okuma amaçlarına ya da beklentilerine cevap bulma durumu da gözden geçirilmektedir (Güneş, 2009, Brossard, 2002, Jay, 1996, Boyer,1992). Bu görüşlerden hareketle okuyucunun zihinde yapılandırma becerilerini geliştirme ve çeşitli teknikleri uygulama çalışmaları yapılmaktadır.

Görüldüğü gibi hızlı okuma becerileri üç boyuttaki çalışmalarla gerçekleştirilmektedir. Bunlar düz bir çizgi şeklinde değil iç içe geçmiş halkalar biçimindedir. Birey okuma sırasında bir taraftan hızlı okuma becerilerini geliştirmekte ve bir taraftan da öğrendiği teknikleri uygulamaktadır. Kısaca okuma sürecinde bilgiler gözlerle alınmakta, çeşitli zihinsel işlemlerle anlaşılmakta ve ön bilgilerle bütünleştirilerek zihinde yapılandırılmaktadır.

d. Yöntem ve Teknikler

Hızlı okuma yöntemleri *tam okuma* ve *seçmeli okuma yöntemi* olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Tam okuma yöntemi bir metindeki hiçbir kelimeyi atlamaksızın gerçekleştirilen okumaya denilmektedir. Bu yöntem okuma becerilerini geliştirmek amacıyla çocuk, genç ve yetişkinlerin eğitiminde uygulanmaktadır.

Seçmeli okuma yöntemi bir metnin önemli yerlerini bulma, önemli bilgileri seçme amacıyla bazı cümleleri atlayarak okumaya denilmektedir. Seçmeli okuma yönteminin türüne göre metnin bazı kelime, cümle, paragraf veya bölümleri atlanarak okunmaktadır.

Hızlı okuma teknikleri ise tam ve seçmeli okuma yönteminde uygulanan hız, anlama ve zihinde yapılandırma teknikleridir. Bunlar kaymağını alma, yerini bulma, anahtar kelimeleri bulma, tahmin yapma gibi tekniklerdir. Bu tekniklerden bazıları her iki yöntemde de kullanılırken bazıları sadece bir yöntemde kullanılmaktadır.

II. UYGULAMALAR

Hızlı okuma uygulamaları çok eski yıllara dayanmaktadır. Günümüze kadar çeşitli kurslar ve seminerler verilmiş, önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bunlar aşağıda tarihsel bir sıralama içinde verilmekte, ardından günümüz uygulamaları ve öneriler açıklanmaktadır.

a. Tarihsel Süreç

Hızlı okuma çalışmaları çok eski yıllara kadar uzanmaktadır. Claude-François Lizarde de Radonvilliers'in 1768 yıllarında Fransa'da hızlı okumanın temelini oluşturan ilk çalışmaları yaptığı bilinmektedir. Radonvilliers kral çocuklarının eğitiminde hızlı okuma tekniklerini kullanmıştır. Kral çocuklarının okuma ve anlama becerilerini geliştirmek için çeşitli uygulamalar yapmış, kelimelerin anlamlarını iyi öğretmek için resimlerden yararlanmıştır.

1843 yılında Leclerc (Fransız Noter), etkili bir okuma için önceden düşünme ve tahmin etmenin çok yararlı olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca kelime kelime okumanın zararları üzerinde durmuştur. Leclerc, metnin ve cümlenin genel anlamından hareketle kelimelerin anlamını bulma, metin okunabilirliği gibi konularda da ilk çalışmaların temelini atmıştır.

1878 yılında Dr. Émile Javal (Sorbonne Üniversitesi Optalmoloji Laboratuvarı Müdürü), gözün bir kelimeyi saniyenin dörtte biri kadar sürede tanıdığını ve anladığını bulmuştur. Günümüzdeki uzman bir okuyucuda kelime tanıma ve anlama daha hızlı olmaktadır.

1897 yılında Filozof Henri Bergson, okuma teknikleri ve özellikle seçmeli okuma ile ilgilenmiştir. Seçmeli okumanın nasıl gerçekleştiğini açıklamıştır.

1905 yılında yine Emile Javal gözün sıçramalarla hareket ettiğini, bu sıçramalar sırasında kelimeleri tanıdığını, gözün her kelimenin ayrıntısını incelemediğini, bazılarını bütün olarak tanıdığını açıklamıştır.

1923 yılında İsviçreli Jean Piaget, Radonvilliers tarafından oluşturulan hızlı okuma yöntemini biraz daha geliştirmiştir.

1930 yılında Amerikalı Dr. William H. Bates, anlama kolaylığını araştırmıştır. Anlamada bireyin dikkat yoğunlaştırması ve fiziksel durumu üzerinde çalışmıştır. Bu çalışmalarda bilinçli bir okuma alışkanlığını kazanma ile okumada bazı göz hastalıklarının önemi üzerinde durmuştur. Örneğin presbiyop, miyop, astigmat, hipermetrop vb. göz hastalıkları olan çocuk ve yetişkinlerde hızlı okumanın zorluklarını dile getirmiştir. Ayrıca okuyucuya göre okuma yönteminin değiştiğini, okuma ve anlamamanın farklılaştığını açıklamıştır. Etkili bir görüş için görme alanının genişletilmesi gerektiğini belirtmiştir.

1936 yılında Belçikalı Ovide Decroly, okumak ve metinden bilgi almak için metne yoğunlaşmak gerektiği üzerinde durmuştur. Ayrıca okuma sürecinde okuyucunun amaçları ile amaçlarına uygun teknikleri birleştirmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.

1940 yılında Amerikan ordusunda hızlı okuma kursları verilmeye başlanmıştır. Ancak bu kurslarda çocuklara uygulanan hızlı okuma yöntemlerinin aynı uygulanmıştır.

1959 yılında Evelyn Wood, genç ve yetişkinlere yönelik hızlı okuma yöntemleri geliştirmiştir. Wood, 10 dakikada 45 sayfa okuyan profesöründen çok etkilenmiş ve hızlı okuma çalışmalarına başlamıştır. Evelyn Wood, hızlı okuyucuları gözleyerek, çeşitli araştırmalar yaparak, kendine özgü hızlı okuma yöntem ve teknikleri oluşturmuştur. Amerikan yöntemi olarak bilinen bu teknikler daha çok temel bilimler alanındaki metinleri okumaya yöneliktir. Bu yöntem John F. Kennedy'ye de öğretilmiştir. Kaynaklara göre John F. Kennedy dakikada 3000 - 5000 arası kelime okuyordu. Bu şekilde ABD'de geleceğin başkanlarına hep Evelyn Wood yöntemiyle hızlı okuma teknikleri öğretilmiştir. Daha sonraları hızlı okuma teknikleri çeşitli kurslar aracılığıyla alanda yayılmaya başlamıştır.

1968 yılında François Richaudeau, metinlerde okunabilirlik ve hızlı okuma ile ilgili yeni çalışmalar yapmıştır. Özellikle harf, şekil, harf grupları ve kelimeleri hızlı tanıma becerilerini geliştirmek için yeni teknikler geliştirmiştir.

Bu şekilde gelişen hızlı okuma yöntem ve teknikleri 1970 yılından bu yana hızla yayılmıştır. Günümüzde eğitim programlarında ders ve konu olarak yer almakta, çeşitli kurslar aracılığıyla yetişkinlere de hızlı okuma öğretilmektedir.

b. Günümüz Uygulamaları

Son yıllarda hızlı okuma öğretiminde geliştirilecek beceriler, izlenecek yöntemler, teknikler ve etkinlikler konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonunda hızlı okuma öğretim süreci ve aşamaları belirlenmiştir. Bu aşamalar şöyledir:

- Hızlı okuma çalışmalarına başlamadan önce okumayı engelleyen ve ya olumsuz etkileyen etkenleri ortadan kaldırma, görme çabukluğunu geliştirme (okurken heceleme, harf harf okuma veya kelimeleri bölerek okuma vb. önleme),
- Kelimeleri hızlı tanıma ve doğru okuma (kelimeleri hızlı tanıma, ayrın-tılarını zihne yerleştirme, zihinde söylenmesi, iç sesinin duyulması, kelime ve kelime gruplarının doğrudan anlamına yönelme),
- Dikkati toplama ve sürdürme (okurken kelimeleri karıştırmayı önleme, dikkati sürdürme),
- Görme yelpazesini genişletme (gözün bir duruşta gördüğü harf sayısını artırma),

- Göz duruşlarını ve hızını düzenleme, gözün gereksiz hareketlerini azaltma (gözün geriye dönüşlerini azaltma, başı boş gezmesini önleme),
- Anlama, zihinde yapılandırma, hız ve düzeyini artırma (anlama modelini geliştirme, yeni anlamlar oluşturma, anlama düzeyi yükseltme, anlama tekniklerini uygulama),
- Tam okuma yöntemlerini uygulama (amaç belirleme, okuma tekniğini seçme, tahmin etme, anahtar kelimeleri bulma, okuma sırasında ve okuma öncesinde sorulan soruların doğruluğunu belirleme),
- Seçmeli okuma yöntemlerini uygulama (kaymağını alma, yerini bulma, işaretleme teknikleri, anahtar kelimeleri bulma, çapraz okuma, tahmin etme, okuma sırasında ve okuma öncesinde sorulan soruları doğruluğunu belirleme vb.),
- Metni tanıma, türlerini ve yapılarını keşfetme (okunacak metinleri tanıma, yapılarını keşfetme ve metin türüne göre okuma),
- Görselleri okuma becerilerini geliştirme,
- Hızlı okuma yöntem ve tekniklerini çeşitli metinlere uygulama.

Bu aşamaların her birinde çeşitli etkinliklerle hızlı okuma beceri ve teknikleri öğretilmektedir. Bu kitapta da aynı süreç izlenmektedir.

c. Öneriler

Bu kitapta verilen etkinlik, yöntem ve teknikleri iyi uygulamak için bazı kurallara dikkat edilmelidir. Bunlar aşağıda açıklanmaktadır.

Hızlı okuma çalışmalarının başında görme çabukluğunu gerçekleştirmek amacıyla çeşitli görsel teknikler öğretilmektedir. Bu teknikler kelimeleri çabuk tanımayı sağlamakta ve okuyucuya hız kazandırmaktadır. Ancak okuma sırasında hızla ilgili kurallara dikkat edilmelidir. Hızlı okuyucu acele eden okuyucu değildir. Hızlı okuyucu daha iyi gören (görme çabukluğu gelişmiş), her göz duruşunda daha fazla bilgi alan (görme yelpazesi geniş) ve bilgiyi daha hızlı işleyen okuyucudur. Hızlı okuyucu olmak uğruna okuma hızını yüzeysel olarak artırmak istenilen bir durum değildir.

Hızlı okuma sürecinde anlama da önemli olmakta ve çeşitli anlama teknikleri öğretilmektedir. Bégin'e göre okuma hızı anlamayla birlikte gelişmekte, bilgilerin iyi işlenmesi ve zihinde yapılandırılmasıyla artmaktadır. Bu süreçte çok kelime bilmek anlamayı kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan hızlı okuma becerilerini çabuk geliştiren okuyucular çok kelime bilen yani zihinsel sözlükleri zengin olan

okuyuculardır. Bu nedenle hızlı okumada sadece hıza odaklanmamalı, zihinsel sözlüğü zenginleştirmeye ve anlama becerilerini geliştirmeye de önem verilmelidir (Stanké, 2006, Boyer,1992).

Hızlı okuyucu metinle iyi iletişim kuran ve metindeki bilgileri hızlı alan okuyucudur. Bir başka ifadeyle hız tutkunu olmayan ve metindeki bilgileri kaçırmaya çalışan okuyucudur. Hızlı okumada hız okuma amacına ve okunacak metne göre belirlenmeli, her metin aynı hızla okunmamalıdır. Yani okurken metin yapısına dikkat edilmeli ve metne uygun hız belirlenmelidir. Alain Stanké'ye göre her metin hızlı okuma teknikleri ile okunmamalı daha çok bilgilendirici metinlerde hızlı okuma uygulanmalıdır. Öykü, şiir gibi metinleri derinlemesine okumak gerektiğinde normal okuma tercih edilmelidir. Bégin'e göre hızlı okuma çalışmalarında metinleri tanıma ve yapılarını keşfetme teknikleri de öğretilmelidir. Metin yapılarını keşfeden okuyucu metinleri iyi anlamakta ve daha hızlı okumaktadır (Stanké, 2006, Boyer, 1992).

Hızlı okuma tekniklerini uygulamak için önce kolay bir kitap seçilmelidir. Kitapta çok sayıda karşılıklı konuşma olmamasına dikkat edilmelidir. Karşılıklı konuşmalar metinde çok sayıda kesme işleminin olduğunu gösterir. Bunları okumak okuma hızını yavaşlatır. Hızlı okuma için seçilen kitap 300 sayfa civarında olmalıdır. İçerik ve konu yönüyle okuyucunun ilgisini çeken kitaplar seçilmelidir. Kitabın punto büyüklüğü ve sayfa düzenine de dikkat edilmelidir.

Hızlı okuma teknikleri iyice özümlemeden uygulamaya geçilmemelidir. Çünkü özümlemeden yapılan uygulamalarda başarılı sonuçlar almak zordur. En iyi sonuçları almak için en iyi koşullarda uygulama yapılmalıdır. Dikkati yoğunlaştırmak için uygun bir yer ve sessiz bir köşe seçilmelidir. İsteksiz ve bilinçsiz okumalardan kaçınılmalıdır. Günde 15 dakika uygulama yapılmalıdır. Uygulamaların sürekli olması okuma hızınızı artıracak, sizi farklı biri yapacak ve kendinizi daha farklı hissetmenizi sağlayacaktır.

Çocukların hızlı okuma becerilerini geliştirmek sadece günümüz için değil gelecekte de büyük yararlar sağlamaktadır. Unutmayınız ki hızlı okuma becerileri yaşla sınırlı değildir. Her düzeyin kendine göre hızı vardır. Çok yaşlı olmayan kişilere bile yeni bilgileri öğrenmek ve okuma becerilerini geliştirmek için hızlı okuma gereklidir. Çocukların okuma hızını geliştirmek için okuma, ailede eğlenceli bir etkinlik durumuna getirilmelidir. Ailedeki her üye bir kitap almalı ve 15 dakika okumalıdır. Okuma bir kez başlayınca her birey 15 dakika içinde elinin altındaki kitap ya da gazeteden daha fazla sayfa okumak için çaba gösterecek ve hızlı okuma becerilerini geliştirecektir. Hızlı okuyan veya daha fazla sayfa okuyan yeni bir kitapla ödüllendirilebilir.

Uygulamaya geçmeden önce aşağıdaki açıklamaları göz önünde bulundurunuz:

1. Kitabın “Okuma Düzeyini Belirleme” başlıklı 3. bölümünde okuma ve anlama düzeyinizi belirlemek için bazı kurallar verilmektedir. Kitap boyunca bu kuralları kullanacağınız için dikkatlice okuyunuz. Okuma hızınızı ve anlama düzeyinizi bu kurallara göre belirleyiniz.
2. Kitabın 5., 6., 7. ve 8. bölümleri görme çabukluğu ile görme yelpazesini genişletmeye yöneliktir. Bu konuda çeşitli araştırmalara dayalı bilgi ve etkinlikler verilmektedir. Bunları dikkatlice uygulayarak görme çabukluğu ile görme yelpazenizi geliştirmeye çalışınız. Bu çalışmalar size hız kazandıracaktır.
3. Kitabın 9. ve 10. bölümleri anlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmek için hazırlanmıştır. Tam okuma yöntemleri 11. bölümde, seçmeli okuma yöntemleri ise 12. 13. ve 14. bölümlerde verilmektedir. Son bölümde ise değerlendirme üzerinde durulmaktadır. Her bölümde verilen etkinlikleri dikkatlice uygulayınız.
4. Hızlı okuma becerilerinizin gelişme durumunu belirlemek için kitap boyunca 5 kez değerlendirme yapılmaktadır. Bu değerlendirmelerde bilgilendirici ve öyküleyici olmak üzere iki tür metin verilmektedir. Metinlerin güçlük düzeyi giderek artmaktadır. Metinleri okuyarak anlama sorularını cevaplandırınız. Okuma hızınızı ve anlama düzeyinizi metin sonunda verilen ölçeklerle belirleyiniz.
5. Kitapta verilen yöntem ve teknikleri her gün 15 dakika uygulayınız. En ideali sabah yapılan uygulamalardır. Her çalışma bir bölümün dikkatlice okunmasını ve bölüm sonundaki etkinliklerin uygulanmasını içermektedir. Öğrendiğiniz yöntem ve teknikleri günlük okumalarınızda da uygulayınız.

Bazı alıştırmalar sizi yorabilir hatta bıktırabilir ancak vazgeçmeyiniz. Bu yöntemle haftada mutlaka en az iki kez çalışma yapınız. Haydi başarılar...